

De hofdame

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Anne Glenconner

De hofdame

Mijn bijzondere leven
in de schaduw van
de Britse kroon

Vertaald door Marja Borg

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 5227 0

© 2019 Anne Glenconner

© 2020 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,
Amsterdam en Marja Borg

Oorspronkelijke titel *Lady in Waiting. My Extraordinary
Life in the Shadow of the Crown*

Oorspronkelijke uitgever Hodder & Stoughton

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagillustratie © Getty Images

Foto auteur © Hal Shinnie

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

*Voor mijn kinderen,
kleinkinderen en
achterkleinkinderen*

Inhoud

Proloog	9
1 De grootste teleurstelling	13
2 Hitlers smeerboel	23
3 De handelsreiziger	42
4 De kroning	61
5 In voor- en tegenspoed	81
6 Blinde drift	95
7 De schepping van Mustique	107
8 Een prinses in pyjama	125
9 Het moederschap	137
10 Hofdame	150
11 Het Caribische spektakel	169
12 Een koninklijke rondreis	182
13 Een jaar op Kensington Palace	204
14 De verlorenen	214
15 Een nachtmerrie en een wonder	231
16 Voor altijd jong	241
17 De laatste dagen van een prinses	256
18 Tot de dood ons scheidt	269
19 En nu?	287

Woord van dank 299

Fotoverantwoording 301

Proloog

Op een ochtend, begin 2019, toen ik in mijn flat in Londen was, ging de telefoon.

‘Hallo?’

‘Lady Glenconner? U spreekt met Helena Bonham Carter.’

Het gebeurt niet iedere dag dat ik word gebeld door een beroemde filmster, hoewel ik op dit telefoontje was voorbereid. Toen de producers van de populaire Netflix-serie *The Crown* contact met me hadden opgenomen om me te vertellen dat ik in de derde reeks gespeeld zou worden door Nancy Carroll en dat Helena Bonham Carter als prinses Margaret was gecast, was ik opgetogen. En toen ze me vroegen of ik een keer met de twee actrices wilde praten over mijn vriendschap met prinses Margaret, zei ik meteen dat ik daar geen enkel bezwaar tegen had.

Nancy Carroll kwam op theevisite, en we namen plaats in de fauteuils in mijn huiskamer. Het was een surrealistisch gesprek, want ik werd me overdreven bewust van mezelf, in het besef dat Nancy opslokte hoe ik was.

Een paar dagen later belde Helena me, en ik nodigde haar ook uit voor de thee. Ik bewonder haar niet alleen als actrice, ze is ook nog eens een nicht van mijn overleden echtgenoot Colin Tennant, en haar vader heeft me geholpen toen een van mijn zoons in de jaren tachtig een motorongeluk had gehad.

Toen Helena binnenkwam, viel me meteen een zekere gelijkenis op tussen haar en prinses Margaret: ze heeft precies de juiste lengte en het juiste figuur, en hoewel haar ogen niet blauw zijn, stralen ze dezelfde ondeugende intelligentie uit.

We namen plaats in de salon en ik schonk thee voor haar in. Ze pakte haar aantekenboek, waarin ze enorm veel vragen had opgeschreven over de prinses, omdat ze, zoals ze uitlegde, 'haar recht' wilde doen.

Veel vragen hadden betrekking op maniertjes. Toen ze vroeg hoe de prinses had gerookt, vertelde ik dat het veel weg had gehad van een Chinese theeceremonie: zoals ze haar lange sigarettenhouder uit haar tas pakte, de sigaret er zorgvuldig in stopte en hem dan altijd zelf aanstak met een van haar mooie aanstekers. Ze vond het vreselijk als iemand haar een vuurtje aanbood, en als een man uitsloverig op haar afsnelde, maakte ze een klein maar beslist handgebaar om hem dat duidelijk te maken.

Het viel me op dat Helena haar hand heel licht bewoog, alsof ze het gebaar dat ik net had beschreven even wilde uitproberen voordat we verder praatten over het karakter van prinses Margaret. Ik probeerde haar gevatheid te schetsen en vertelde dat ze altijd overal de humor van inzag, dat ze nooit ergens over doordramde en dat ze positief en nuchter in het leven stond. Onder het praten voelden mijn beschrijvingen zo levendig aan dat het was alsof prinses Margaret bij ons in de kamer zat. Helena luisterde heel aandachtig naar me en maakte veel aantekeningen. We spraken drie uur met elkaar, en toen ze wegging, was ik ervan overtuigd dat ze geknipt was voor haar rol.

Van beide actrices kreeg ik een brief waarin ze me bedankten voor mijn hulp, en Helena Bonham Carter sprak haar hoop uit dat prinses Margaret voor haar net zo'n goede vriendin zou zijn als ze voor mij was geweest. Haar woorden ontroerden me zeer, en ik verheugde me erop dat prinses Margaret en ik op het scherm herenigd zouden worden. Ik merkte dat ik steeds vaker moest denken aan onze gezamenlijke jeugd in Norfolk, aan de dertig jaar dat ik haar hofdame was, aan alle keren dat

we samen hysterische lachbuien hadden gehad, aan de ups en downs van onze levens.

Hoewel ik altijd graag verhalen heb verteld, had ik nooit overwogen om een boek te schrijven tot deze twee bezoekjes al die herinneringen weer naar boven brachten. Omdat ik van de generatie ben die heeft geleerd om niet te lang na te denken, niet terug te kijken en geen vragen te stellen, besef ik nu pas wat een bijzonder leven ik heb geleid, een leven vol contrasten. Ik heb de raarste situaties meegemaakt, hilarische en afschuwelijke, en vaak ook ongelooflijke, zelfs in mijn eigen ogen. Maar ik vind ook dat ik erg heb geboft met mijn fijne familie en met het leven dat ik heb geleid.

1

De grootste teleurstelling

Holkham Hall domineert het landschap van North Norfolk met enig misprijzen. Het is een grimmig gebouw en ziet er midden in de zomer op zijn mooist uit, als het gras de kleur van lichtbruine basterdsuiker krijgt, waardoor het huis en het land in elkaar lijken over te vloeien. De nabijgelegen kust is er een van harde winden en eindeloze luchten, van kilometerslange kwelders en donkere dennenbossen die zich uitstrekken tot aan de duinen, waarachter zich het grijsgouden zand van het Holkham-strand bevindt: een landschap van moerassen dat mijn voorouders hebben veranderd in landbouwgrond. Hier, onder de trekroute van ganzen en kievieten, vestigde zich, in de nadagen van de Tudors,

sir Edward Coke (uitgesproken als ‘Coek’), die werd beschouwd als de grootste jurist uit de tijd van Elizabeth I en Jacobus I, en die met succes de vervolging had ingesteld van sir Walter Raleigh en de samenzweerders van het buskruitverraad. Mijn familiewapen is een struisvogel die een hoefijzer inslikt, wat ons talent om wat dan ook te verstouwen moet symboliseren.

Er bestaat een foto van mij, genomen bij mijn doop in de zomer van 1932. Ik lig in de armen van mijn vader, de toekomstige 5de graaf van Leicester, en word omringd door mannelijke familieleden met ernstige gezichten. Ik had enorm mijn best gedaan om een jongen te worden, ik woog zelfs bijna tien pond bij mijn geboorte, maar ik was een meisje en daar was niets aan te doen.

Dat ik een meisje was, betekende dat ik de grafelijke titel niet zou erven, evenmin als Holkham, het op vier na grootste landgoed in Engeland met zijn bijna 11.000 hectare goede landbouwgrond, en evenmin het meubilair, de boeken, de schilderijen en het zilver. Mijn ouders kregen na mij nog twee kinderen, maar dat waren ook dochters: Carey, twee jaar na mij, en Sarah, twaalf jaar na mij. De bloedlijn was verbroken, en het gewicht van de teleurstelling van bijna vier eeuwen aan voorvaderen zal zwaar op mijn vaders geweten hebben gedrukt.

Mijn moeder had haar vader, de 8ste lord Hardwicke, hetzelfde aangedaan, en daarom noemde ze me, misschien uit solidariteit én omdat ze dacht dat ik wel een sterk karakter kon gebruiken, Anne Veronica, naar het boek van H.G. Wells over een onverschrokken feministe. Mijn moeder, geboren als Elizabeth Yorke, was begaafd en charismatisch, en precies het soort meisje dat mijn grootvader zich als vrouw voor zijn zoon moet hebben gewenst. Ze was de dochter van een graaf wiens voorvaderlijke landgoed Wimpole Hall in Cambridgeshire lag.

Mijn vader was aantrekkelijk, geliefd, dol op het buitenleven, en als erfgenaam van de grafelijke titel van Leicester ook begerenswaardig. Ze leerden elkaar kennen toen zij vijftien en hij zeventien was, tijdens een skivakantie in St. Moritz, waar ze zich onmiddellijk onofficieel verloof-

den, nadat hij blijkbaar tegen haar had gezegd: 'Ik weet gewoon dat ik met je wil trouwen.' Waarschijnlijk zette hij er vaart achter omdat hij nogal bang was voor een ander meisje dat in Norfolk woonde en dat haar zinnen op hem had gezet; hij was blij dat hij haar toenaderingspogingen een halt kon toeroepen door te zeggen dat hij al verloofd was.

Mijn moeder was erg mooi en erg zelfverzekerd, en ik vermoed dat mijn vader zich daarom tot haar aangetrokken voelde. Hij was zelf wat gereserveerder, en zij wist zijn speelse kant naar boven te halen. Ze vulden elkaar goed aan.

Samen vormden ze een van de gouden koppels van de high society, en ze waren bijzonder goed bevriend met de hertog en hertogin van York, die later, vanwege de troonsafstand van de broer van de hertog, koning Edward VIII, onverwacht koning en koningin werden. Ze waren ook bevriend met de zussen van prins Philip, de prinsessen Theodora, Margarita, Cecilie en Sophie, die hun vakanties doorbrachten op Holkham. Vreemd genoeg verbleef prins Philip, die een stuk jonger was, nog maar een kind, dan met zijn nanny in de Victoria, een herberg aan het strand, en niet op Holkham. Kortgeleden heb ik hem nog gevraagd waarom hij in de herberg verbleef en niet in het huis, maar hij wist het eigenlijk niet zo goed, en we zeiden voor de grap dat het vast was omdat hij zo dicht mogelijk bij het strand wilde zijn.

Mijn ouders trouwden in oktober 1931 en ik was een wittebroodswekenkind dat werd geboren toen ze precies een jaar getrouwd waren.

Tot mijn negende was mijn overgrootvader de graaf van Leicester, en hij woonde op Holkham, met mijn grootvader, die een van de vier vleugels had betrokken. Het huis voelde gigantisch aan, vooral gezien door de ogen van een kind. Het was zo groot dat de lakeien rauwe eieren in een bain-mariepan deden en die dan op die manier van de keuken naar de kinderkamer brachten: tegen de tijd dat ze daar aankwamen, waren de eieren precies goed gekookt. We gingen er regelmatig op bezoek, en ik aanbad mijn grootvader, die altijd probeerde wat tijd met me door te brengen: we zaten dan samen in de grote zaal te luisteren naar klassieke

platen, en toen ik wat ouder was liet hij me kennismaken met de fotografie, een passie van hem die hij met succes op mij heeft weten over te brengen.

Omdat mijn vader bij de Schotse Garde zat, verhuisden we continu, en ik werd opgevoed door nanny's, die ons dagelijks leven bestierden. Mijn moeder waste of kleepte mij of mijn zusje Carey niet, noch gaf ze ons te eten of bracht ze ons naar bed. In plaats daarvan lardeerde ze ons dagelijkse leventje met verwennerijen en uitstapjes.

Mijn vader had moeite met het vaderschap: hij was vormelijk en veeleisend en gaf ons voortdurend op onze kop over slaapkamerramen die open moesten blijven en vroeg ons of we ons wel goed gewassen hadden. Ik probeerde vaak bij hem op schoot te gaan zitten, maar hij vond me te zwaar en duwde me weg om plaats te maken voor Carey, die hij 'mijn kleine poppedeine' noemde.

Zelf was hij opgegroeid bij victoriaanse ouders, en zijn jeugd was typerend geweest voor zijn klasse. Hij was grootgebracht door nanny's en gouvernantes, vervolgens naar Eton en toen naar Sandhurst gestuurd, zodat zijn vader er gerust op kon zijn dat hij wist wat er van hem als erfgenaam werd verwacht. Mijn vader was liefdevol maar afstandelijk: hij was niet hartelijk of sentimenteel en deelde zijn gevoelens niet. Dat deed niemand toen, zelfs mijn moeder niet, die ons wel knuffelde en liet merken dat ze van ons hield, maar zelden over haar gevoelens of de mijne praatte – iets als openhartige gesprekken bestond niet. Naarmate ik ouder werd, gaf ze me wel peptalks. Ze waren van een generatie en klasse die zelf niet hadden geleerd om hun gevoelens te uiten.

In veel opzichten was mijn moeder echter de tegenpool van mijn vader. Omdat ze maar negentien jaar ouder was dan ik, leek ze eerder op een grote zus, vol grappen en grollen. Carey en ik klommen samen met haar in bomen, met een soeplepel vastgemaakt aan een wandelstok, waarmee we kraaieneieren pakten, die heerlijk smaakten, een beetje als kievietseieren. In onze vroege jeugd nam onze moeder ons

mee naar het strand of maakten we ritjes in haar kleine Austin, en dan raakten we door het dolle heen als we ijsverkopers op fietsen tegenkwamen die riepen: ‘Stop en koop een ijsje!’

Hoewel ze een toonbeeld van gratie en elegantie was als dat moest, had ze ook zo haar eigen, vaak nogal aardse, hobby’s: ze was een roekeloze amazone en reed op een Harley-Davidson. Mijn liefde voor zeilen heb ik van haar. Ik was vijf toen ik in een klein bootje door de nabijgelegen betoverende kreken van Burnham Overy Staithe begon te zeilen, en tachtig toen ik daarmee stopte. Ik deed vaak mee aan plaatselijke wedstrijden, maar kwam bijna altijd als laatste binnen, als iedereen al naar huis was.

Holkham was een totaal op mannen gericht landgoed, en de hele organisatie ervan was ontegenzeggelijk ouderwets. Mijn overovergrootvader, de 2de graaf, die de titel in 1842 van zijn vader had geërfd toen mijn vader nog een kind was, was een oude chagrijn en zo rigide dat zelfs zijn vrouw hem ‘Leicester’ moest noemen. Het verhaal gaat dat hij, toen hij wat jonger was, een keer een nanny met een baby in de gang tegenkwam en vroeg: ‘Van wie is die?’

De nanny antwoordde: ‘Van u, milord!’

De oude zuurpruim had zijn laatste jaren doorgebracht in een bed op wiertjes in de staatsiezaal. Hij droeg een bril met tinnen montuur, en als hij al buiten kwam dan reed hij in paard-en-wagen over het landgoed, samen met zijn lijdzame tweede vrouw, die op een kussen zat dat op het spatbord was bevestigd.

Holkham, met zijn lange bloedlijn van traditionele graven, was traag met veranderen, en de mannen en vrouwen hadden er nog lang strikt gescheiden rollen. In de zomer vertrokken de vrouwen voor een week naar Meales House, het oude landhuis aan het strand, om daar hun, zoals ze het noemden, ‘korsetloze’ vakantie te vieren, een week waarin ze letterlijk geen korsetten droegen en hun haren los lieten hangen.

Ik was nog heel klein toen mijn grootvader me over mijn voorouders begon te vertellen: over Thomas Coke, de 1ste graaf van Leicester in de

vijfde verheffing (de bloedlijn was al vele malen verbroken, wat het nog teleurstellender maakte dat ook mijn vader geen zonen had), die een grand tour – het equivalent van een zeer luxueus tussenjaar – door Europa had gemaakt en vanuit Italië tientallen schilderijen en marmeren beelden had laten verschepen, die verpakt waren in de bladeren en eikels van de *Quercus ilex* (ook wel steeneik genoemd, een mediterrane groenblijvende boom), de achttiende-eeuwse variant van bubbeltjesplastic.

Hij vertelde me dat ze de eikels in de grond hadden gestopt en zo de eerste eikenlaan van Engeland hadden geschapen. De vader van mijn grootvader had het land vormgegeven; hij had de kwelders steeds verder van het huis verdrongen door de dennenbossen aan te leggen die er nu nog zijn langs het strand van Holkham. Vóór hem was de 1ste graaf in de zevende verheffing bekend geworden als ‘Coke van Norfolk’ omdat hij met zijn manier van landbewerking enorm van invloed was op het graafschap – hij is de man aan wie de Britse landbouwhervormingen worden toegeschreven.

Het leven op Holkham bleef zich afspelen tegen de achtergrond van de landbouw, waarvan alle onderdelen even serieus werden genomen. Er waren niet alleen tientallen pachtboeren, maar ook heel veel tuinlieden die voor de reusachtige moestuin zorgden. De stenen tuinmuren werden ’s nachts verwarmd door vuurtjes die de tuinjongens stookten om de nectarines en perziken sneller te laten rijpen. Ik vond het heerlijk om op warme zomerdagen naar de moestuin te fietsen, waar ik altijd een perzik kreeg, om daarna zo snel als ik kon terug te fietsen naar de fontein voor het huis en in het water te springen om af te koelen.

De jacht was ook een belangrijk onderdeel van het leven op Holkham; mijn vader en zijn vrienden leefden eigenlijk alleen maar daarvoor. Het was de voornaamste band tussen de Cokes en de koninklijke familie, vooral omdat Sandringham op nog geen vijftien kilometer afstand lag – een halfuurtje rijden. Koningin Mary had een keer mijn overgrootmoeder gebeld en voorgesteld om langs te komen met de ko-

ning, waarop mijn overgrootvader had geroepen: ‘Langskomen? Lieve god, nee! We willen ze toch niet aanmoedigen!’

Mijn vader jaagde met de vader van de huidige koningin, koning George VI, en mijn overgrootvader en grootvader met koning George V op beide landgoederen, maar vooral de jacht op Holkham was beroemd: het landgoed bezat jarenlang het record op patrijzen en het is ook de plek waar *covert shooting* is uitgevonden (er wordt kreupelhout aangelegd in een kring waar vervolgens de vogels langzaam uit worden gejaagd door de jachthonden, waardoor de jacht efficiënter is).

Ook de bolhoed is er uitgevonden: een van mijn voorvaderen vond zijn hogehoed zo onpraktisch dat hij naar Londen ging om een nieuw soort hoed te bestellen; hij controleerde de duurzaamheid ervan door erop te stampen en springen tot hij tevreden was. Vanaf dat moment droegen de jachtopziemers de *billy coke*, zoals de hoed toen nog werd genoemd.

Er waren ook nog andere banden met het Koninklijk Huis. Uit documenten blijkt dat Edward, prins van Wales, de latere koning Edward VIII, vele liefdesverhoudingen had met getrouwde, vaak oudere glammoureuze aristocrates, van wie de eerste Marion was, mijn grootmoeder van vaderskant.

Mijn vader was adjudant van de hertog van York, en zijn zuster, mijn tante lady Mary Harvey, was hofdame van de hertogin van York nadat die koningin was geworden. Toen de hertog van York in 1937 tot koning George VI werd gekroond, werd mijn vader zijn adjudant in buitengewone dienst; en in 1953 was mijn moeder *Lady of the Bedchamber*, een hooggeplaatste hofdame, van koningin Elizabeth II tijdens haar kroning.

Voor mijn vader was een groot bewonderaar van de koninklijke familie en hij was altijd zeer hoffelijk wanneer ze op bezoek kwamen. Mijn vroegste herinneringen aan prinses Elizabeth en prinses Margaret zijn van toen ik twee of drie was. Prinses Elizabeth was vijf jaar ouder, wat behoorlijk veel was – ze gedroeg zich al aardig volwassen – maar

prinses Margaret was slechts drie jaar ouder, en we werden dikke vriendinnen. Ze was ondeugend, grappig en fantasievol – de beste vriendin die je je maar kunt wensen. We renden door het huis, langs de prachtige schilderijen, reden op onze driewielers door de wirwar van gangen en maakten de lakeien aan het schrikken die met immense zilveren dienbladen de keuken uit kwamen. Prinses Elizabeth gedroeg zich veel keuriger. Ze riep ons voortdurend tot de orde: ‘Niet doen, Margaret,’ of ‘Laat dat, Anne’.

Op één foto staan we met ons drieën naast elkaar. Prinses Elizabeth kijkt fronsend naar prinses Margaret, alsof ze bang is dat ze elk moment iets stouts kan gaan doen, terwijl prinses Margaret naar mijn schoenen staart. Jaren later liet ik de foto aan prinses Margaret zien en vroeg: ‘*Ma’am*, waarom keek u toen zo naar mijn voeten?’

Haar antwoord was: ‘Nou, ik was heel jaloers, omdat u zilveren schoenen had en ik gewone bruine.’

In de zomer kwamen de prinsessen naar het strand van Holkham, waar we hele dagen zandkastelen bouwden, uitgedost in zeer onaantrekkelijke en kriebelige zwarte badpakken en zwartrubberen badmutsen en schoenen. We werden door de nanny’s in de auto gepropt, samen met rieten picknickmanden vol sandwiches, en installeerden ons iedere dag in het strandhuisje, ongeacht het weer – de volwassenen hadden een apart strandhuis tussen de bomen, wat verder van zee. We hadden het er heerlijk, we groeven kuilen in het zand, in de hoop dat iemand erin zou vallen.

Elke kerst ging onze familie naar een feest op Buckingham Palace, en Carey en ik droegen dan jurken vol tierelantijnen én de begerenswaardige zilveren schoentjes. Na afloop van het feest mochten de kinderen elk een cadeautje van de grote tafel in de hal pakken, vlak bij de kerstboom. Achter de tafel stond de ontzagwekkende koningin Mary, die behoorlijk angstaanjagend was. Ze was erg groot en aanwezig, en prinses Margaret koesterde geen warme gevoelens voor haar, want iedere keer dat de koningin haar zag, zei ze: ‘Ik zie dat je weer niet bent ge-